

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og § 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om en nærmere kontakt mellem folketingets medlemmer og den videnskabelige forskning [af Knud Bro m. fl.]

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XIX) findes i tillæg A. sp. 1861, fremsættelsen i tidenden sp. 3214).

Sagen sattes til forhandling.

Bomholt: Allererst vil jeg sige, at jeg betragter det som et stort plus, at de unge medlemmer af folketinget gør sig aktivt gældende ved at tage del i udvalgsarbejdet, i debatter her i salen og i udarbejdelse af forslag. Her gøres nu et forsøg på at løse et problem, der har trængt sig på i de sidste 25 år, og forsøget må påskønnes, men det må naturligvis også gøres til genstand for kritisk vurdering.

I gamle dage var det et tilstrækkeligt formål for videnskabsmænd at søge sandheden. Adskillige videnskabsmænd er i vore dage gået et skridt videre, idet de siger: at søge sandheden og at tjene samfundet. Det sidste har måske altid været underforstået, men nu har det fået i hvert fald en praktisk, konkret udformning.

Det efterhånden udvidede statsunderstøttede område kræver i stigende grad en tilsvarende udstrakt brug af anvendt videnskab, og det samme gælder det øvrige samfund, hele industrisektoren o. s. v. Den anvendte videnskab er atter afhængig af omfanget og intensiteten i den grundvidenskabelige forskning, og her kunne det ærede

medlem vel nok have trukket en klarere skillelinje.

I England etableredes et aktivt samspil mellem politikere og videnskabsmænd i 1939, i krigens første år, delvis som et demokratisk svar til den tyske Führers krav om, at al tysk videnskab skulle tjene hagekorset eller likvideres. Det engelske samarbejde førte til store resultater i krigens år, idet et forsvar altid har 2 sider: et forsvar udadtil og et forsvar indadtil, bl. a. ved opbygning af nye industrier. Linjen er bevaret til i dag, idet man i England har et ministerium for videnskaben. Herhjemme har især professor Brandt Rehberg været talsmand for et nærmere samarbejde mellem politikere og arbejdende videnskabsmænd, og vi i folketinget kan meget vel kippe 3 gange med flaget for det initiativ, der her efter verdenskrig 2 er taget.

I øvrigt er der sket mere, end folk i almindelighed ved. Professor Holter har i en kronik i Politiken for den 23. marts redegjort for videnskabsmændenes organisatoriske bestræbelser — såre interessant; men det, der er sket på det politiske område, er sparsomt refereret i hans kronik; derom kan jeg tale med af erfaring. I min undervisningsministerperiode var der et så nært, ja, næsten dagligt samarbejde mellem ministeriet og rektor H. M. Hansen, at et videregående teamwork formentlig var mindre nødvendigt. Vi virkeliggjorde bl. a. videnskabskommissionens betænkning og gjorde det via finansloven og ikke via den af storme omsuste tillægsbevillingslov. Det skete ganske stilfærdigt. En særlig betydning fik et møde vedrørende teknisk uddannelse og teknikermangelen. Det omfattede repræsentanter for 50 organisationer inden for videnskab, kultur og erhvervsliv og medførte nedsættelse af teknikerkommissionen.

Få måneder efter, at jeg var blevet kulturminister, holdtes det store Marienlyst-møde med deltagelse af forskere og politikere; det skete på initiativ af Danmarks teknisk-videnskabelige Forskningsråd. Det resulterede i stærkt forøgede bevillinger af de under kulturministeriet henhørende store videnskabelige fonds. Det skete gennem nogle lovændringer med bred tilslutning, takket være mødets informationer. De bestræbelser, jeg her glimtvis har omtalt, er videreført af de efterfølgende ministre, og

[Bomholt.]

jeg gør ligesom den højtærede undervisningsminister for nylig opmærksom på planlægningsrådet, der inddrager videnskabsmændene i et konstruktivt arbejde med fremtiden for øje. Mange problemer må her finde deres afklaring, men jeg går ud fra, at det ærede medlem hr. Helveg Petersen kan tale ud fra sin indsigt på dette område.

Der er endvidere i undervisningsministeriet efter en bredt anlagt konference i februar 1964 taget skridt til nedsættelse af et rådgivende forsknings fællesudvalg. Man må gå ud fra, at fællesudvalget i overensstemmelse med den afgivne betænkning vil have til opgave at tilvejebringe oversigtsmateriale til belysning af den samlede forskningssituation og på grundlag heraf rådgive regering og folketing i forskningsanliggender. Udvalget skal endvidere beskæftige sig med investeringsbehov, med forskningspersonalets omfang o. s. v.

De spørgsmål, der efter det ærede medlem hr. Knud Bros opfattelse skal stilles i første række: hvad koster forskningen, og hvilken rækkefølge skal den gennemføres i? — udtalt sp. 3219 — må uvægerlig gå ind under fællesudvalgets arbejdsområde.

Hvordan bliver så folketingets stilling over for disse bestræbelser? Ja, et ministerium er jo simpelt hen en hjælpefunktion for folketinget, underlagt dets beslutninger, og det er ikke tilrådeligt at skabe afstande, hvor de ikke findes. På den anden side må det erkendes, at folketinget i adskillige relationer har brug for videnskabelig information og orientering, også på eget initiativ, i samarbejde med de interesserede ministerier, fællesudvalget o. s. v.

Det ærede medlem hr. Knud Bro tænker sig nærmest samarbejdet som en klub under et 17 mands udvalg, der fungerer som bestyrelse, en klub, hvori man kan høre 2-3 foredragsholdere, nedsætte studiekredse og nu og da, har jeg forstået, diskutere fanden et øre af. Det ærede medlem overser, at der er adskillige folketingsudvalg, der kan have brug for videnskabelig information, vel at mærke i begrænsede, konkrete anliggender, og jeg har en fornemmelse af, at begreber som videnskab og videnskabsmænd er defineret for snævert. Der er videnskabelig sagkundskab på mange områder uden for universiteteterne, juridisk sagkundskab, soci-

al sagkundskab o. s. v. En socialpolitiker som Orla Jensen burde vel for længst have været doctor honoris causa ved Århus universitet, og for at nævne endnu et navn i samme genre: socialdirektør Jonsen, Horsens, som har udført socialvidenskabelige analyser af virkelig vejledende værdi. Tilsvarende eksempler kan fremdrages på mange andre samfundsområder. Det, der er brug for, er sagkundskab.

Vi har i vort daglige arbejde brug for videnskaben på visse felter. For det første på det lovforberedende arbejdes område. Vi skal vel ikke normalt tilstræbe så store betænkninger som i Sverige, men nu og da kunne den alsidige belysning godt være mere fyldestgørende. For det andet i udvalgsarbejdet. Men hvis det informatoriske arbejde her skal komme til sin ret, bør der efter min mening nedsættes faste udvalg med fagligt kvalificerede sekretærer, der kan medvirke til, at spørgsmålene formuleres utvetydigt klart. Det vil være nærliggende at nedsætte et undervisningsudvalg, måske et undervisnings- og kulturudvalg, der kan se et ministeriums forskellige forslag inden for rammen af en helhed. Det helhedssyn, som ministeren må antages at have, er det under de givne omstændigheder næsten umuligt for folketinget at opnå. Skønt folketinget ganske givet omfatter den højeste sum af samfundsmæssig viden og erfaring her i landet, kan vi ikke gennemføre vort arbejde med den effektivitet, som er en af videnskabens fornemste forudsætninger, og det er naturligvis også en af grundene til den bestræbelse, der udgår fra OECD. Nedsættes der et helårsudvalg, et kontinuerligt udvalg, der omspænder et ministeriums samlede aktivitet, så begynder regnestykket, som det ærede medlem tumler med, at gå op. Så kan udvalget handle i både helhedens og enkelhedernes interesse i et helt naturligt samspil med mennesker og ministerielle organer.

Indtil videre er vi som bekendt det eneste land i verden, som har det store antal udvalg, og nedsættelsen af flere udvalg vil, frygter jeg, føre os bare længere ud i planløshed og improviserende tilfældigheder. Ønsket om en fri meningsudveksling mellem politikere og videnskabsmænd bliver stående på dagsordenen, indtil vi finder en løsning. Denne

[Bomholt.]

løsning findes næppe på et ensidigt ministerielt plan eller på et ensidigt folketingsplan, sådan som forslaget skitserer det, men i et klart organiseret samarbejde, der omfatter ministerium, forskning og folketing.

Jeg ville ud fra disse betragtninger finde det naturligt, om sagen blev henvist til behandling i udvalget vedrørende forretningsordenen, men jeg skal med interesse høre på, om der skulle være andre forslag, afvigende herfra.

Guldberg: Jeg må måske indlede med at sige, at en del af de eksempler og synspunkter, som det ærede medlem — det er vel den korrekte tiltale i øjeblikket — det ærede medlem hr. Bomholt kom med, jo i høj grad er baseret på nogle erfaringer, som jeg vist har lov til at sige vi har fælles, og som derfor også fører til, at en hel del af de betænkeligheder og synspunkter, som det ærede medlem gav udtryk for, ligeledes i høj grad findes hos mig.

Det er ikke således, at man uden videre kan forestille sig, at man kan definere eller afgrænse, hvad videnskaben egentlig er, og hvem der er dens repræsentanter og talsmænd. Det er heller ikke således, selv om det ville være rart, at man har et eller andet grundlag for fra en politisk, økonomisk eller samfundsmæssig side at foretage, skal vi sige en vis prioritering, en opstilling af en vis rækkefølge eller en afbalancering mellem forskellige hensyn inden for de forskellige videnskabelige områder. For sandheden er jo den, at i det øjeblik videnskaben er nået til dette plan, er den ikke ren videnskab længere.

Jeg kunne jo have lyst til at bede det ærede medlem hr. Knud Bro, for hvem denne sag er en vigtig sag, at betænke et øjeblik, hvor man vil kunne finde en kreds af mennesker, som på helt objektiv basis kunne afveje interesser af helt forskellig videnskabelig oprindelse over for hinanden, uden at denne afvejelse ender med at blive en politisk-økonomisk afvejelse. Jeg har selv

arbejdet en del med de spørgsmål, og jeg er da helt overbevist om, at det lader sig ikke gøre. For nu bare at tage det jævne: at veje den juridiske videnskabs, de medicinske videnskabs eller de tekniske videnskabs enkelte grene og deres enkelte standpunkter indbyrdes op over for hinanden på videnskabelig basis.

Nu kunne jeg tænke mig, at det ærede medlem hr. Knud Bro vil sige: ja men forslaget er jo også alene et spørgsmål om at forbedre informationstjenesten for folketingets medlemmer. Jeg tror, at vi alle sammen er interesseret i at være velinformerede også om de videnskabelige tekniske eller ikke-tekniske områder, som har betydning for vort arbejde, men jeg er ganske overordentlig betænkelig ved at lade en sådan orientering få en formel form. Selv med det forslag, der her er stillet, er det alligevel sådan, at der ligesom lægges en vis formel ramme for, ad hvilken vej i hvert tilfælde den orientering, vi herinde bør lægge mest vægt på, skal komme. Jeg føler, der er noget meget betænkeligt ved det, og jeg må også sige, at jeg har svært ved helt at forstå, at der mangler muligheder for folketingets medlemmer for at blive orienteret. Jeg kunne tænke mig, at de, der har været her længere end jeg, måske i endnu højere grad ville sige, at vort problem er jo, at der er for mange muligheder, og at vort problem vel er, hvem der skal hjælpe os med at finde ud af, hvad der er værd at gå til og høre på eller følge med i. Men her er vi altså, hvis vi går ind for det ærede medlems synspunkt, ligesom på vej til at instituere en eller anden for os vejledende institution, som skal sortere, hvor vi har bedst mulighed for at få de objektive sandheder.

Det er altså dér, jeg bliver ængstelig. Det er, ligesom der bag forslaget ligger en tro på, at der inden for det videnskabelige, forskningsmæssige område findes noget, der hedder objektive sandheder, som man omsætter i politisk handling. Jeg vil bestemt ikke bestride, at der findes noget, der hedder

[Guldberg.]

objektive sandheder, men jeg vil gerne se, hvor længe de er objektive den dag, de skal omsættes i politisk handling. En videnskabelig erkendelse, der forlader laboratoriet, studiekammeret eller elfenbenstårnet, er ikke længere den rene objektive erkendelse. Det er umuligt og umenneskeligt at forestille sig, at den skulle være det, og der er ikke nogen form for kritik over for sagskundskaben og den store nytte, vi kan have af den, i dette synspunkt. Men det er for mig sandheder i to forskellige planer.

Det kunne være fristende at nævne, at vi vel alle kender risikoen ved at lade de politiske afgørelser i alt for stærk grad påvirke af det, der kan se ud til at være objektive videnskabelige sandheder, og for nu ikke at genere nogen bestemt kan jeg vælge et enkelt gammelt eksempel fra det økonomiske område ved at minde om, at der kort efter krigen var noget, der hed professorudvalget, som vist har været temmelig retningsgivende for en hel del af de økonomiske — her kommer jeg med min private opfattelse — fejltagelser, som jager os som en mare, og hvoraf et par stykker også jager os i disse dage. Man så, hvorledes man på det økonomiske område i bedste tro og sikkert på det bedste videnskabelige grundlag alligevel kunne komme til — og det er det, der ligger det politiske nærmest — kunne komme til ting, som det måske var bedre at man havde ladet bedømme ud fra lidt andre synspunkter.

Jeg er også ængstelig på et andet punkt. Det er nu engang sådan inden for det videnskabelige, at der vokser mange nye tanker og synspunkter frem, og det kan godt være, at det tit er noget, der egentlig ikke helt passer med den gængse opfattelse. Jeg ville nødig være med til at lave en ordning, der skabte en længere og vanskeligere vej for de divergerende meninger og de nye synspunkter, end man har i en mere uformel ordning.

Dette resultat kan man nemt komme til, hvis man organiserer for meget, hvis vi ligesom begynder at indstille os på næsten på forhånd at acceptere, at gode og sande argumenter ikke er så forfærdelig meget værd, når de fremsættes af politikere, men hvis vi kan få dem ophøjet til sandheder gennem teknisk eller videnskabeligt sag-

kyndige, har vi noget lettere ved at enes om dem. Det kan ske, at det er praktisk, vi kan måske alle sammen bruge det af og til, men jeg er ikke sikker på, at det er rart at få det ophøjet til et system. Det fører efter min opfattelse snarere i den retning — som jeg stadig væk ved at det ærede medlem hr. Knud Bro heller ikke ønsker at gå — at man rækker hånd til ekspertstyret, og det undgår man jo ikke ved at erklære, at „det ikke var meningen.“

Jeg vil endelig som en sidste bemærkning sige, at der måske hos mange kunne være den opfattelse, at medens man taler om de samfundsmæssige, de sociale, de juridiske eller økonomiske videnskaber, er det lettere at se, at der ikke findes denne grænse mellem det objektive og det subjektive, men at man måske — muligvis ud fra en mindre kontakt — kunne forestille sig, at det inden for andre grene af videnskaben, nemlig de tekniske, skulle være lettere. Det kan jeg på grundlag af nogle års arbejde med de ting sige desværre ikke er rigtigt. Forholdene er vistnok her som på de andre områder inden for videnskaben, at vanskelighederne såmænd ikke ligger i at finde frem til nogle nye erkendelser og nye sandheder, men i, hvad man skal gøre ved dem.

Disse synspunkter og bemærkninger fører til, at jeg i hvert tilfælde på venstres vegne ikke uden videre kan give tilslutning til, at en nærmere kontakt og en nærmere orientering om den videnskabelige forskning og dens resultater skal foregå gennem et formelt af folketinget nedsat udvalg og i det hele taget gennem en bestemt udvalgskreds. Jeg vil gerne have lejlighed til at få dette spørgsmål nærmere overvejet. Jeg forstod på det ærede medlem hr. Bomholt, at han kunne tænke sig at behandle forslaget i udvalget for forretningsordenen. Af interesse for sagen for mit eget vedkommende kunne jeg derfor tænke mig at slutte med at sige, at jeg ville være interesseret i en mere sædvanlig udvalgsbehandling.

Helveg Petersen: Det forslag til folketingsbeslutning, det ærede medlem hr. Knud Bro og andre medlemmer af det konservative folkeparti har fremsat, har en god hensigt. Der er ingen tvivl om, at der er et behov for en bedre kontakt mellem folke-

[Helveg Petersen.]

tinget og forskningen. Gang på gang må folketinget jo tage stilling til forslag om planer til formål, hvis reelle indhold man kun kan have et svagt og overfladisk kendskab til. Hvad sker der på Risø? Hvad sker der i CERN? Hvad er indholdet af de projekter, vi giver tilladelse til gennem det europæiske rumforskningsinstitut, ESRO?

Både i disse og talrige andre tilfælde må vi jo forlade os på eksperterne, på vore forskeres forslag om projekter og deltagelse deri. Det er klart, at med den enorme udvikling, der er i gang inden for forskningen, er det vanskeligt at foretage en prioritering af opgaverne. Det er måske heller ikke altid, vi gør os klart, hvilken målsætning der ligger bag de konkrete forskningsprojekter, og på hvilken måde der bedst kan samarbejdes om opnåelsen af de mål, vi har stillet. Jeg tænker her på det nordiske samarbejde og på det europæiske samarbejde; i hvilket omfang skal vi søge tilknytning til forskning, der finder sted i andre lande, og i hvilket omfang skal forskningen alene baseres på nationale ressourcer?

I almindelighed råder der vel den opfattelse, at vi i højere grad begunstiger den forskning, der er nyttebetonet, naturvidenskaberne, end den humanistiske. Givet er det i hvert fald, at adskillige forskere inden for humaniora føler, at der ikke helt er den samme interesse for udviklingen på disse områder. Den engelske forsker Snow opererer i en bog, han kalder de to kulturer, med spændingen mellem udviklingen inden for den naturvidenskabelige gren og den humanistiske og hævder, at de to parter taler hver sit sprog, og at det gælder om at bygge bro over kløften. Der er altså også et problem, der trænger sig på, når man skal diskutere prioriteringen af opgaverne.

Spørgsmålet er, om det forslag, det ærede medlem hr. Knud Bro med flere har fremsat, er det rigtige. Nu nævnte den højtærede formand som sin opfattelse, at det var udvalget for forretningsordenen, der skal tage stilling. Det ærede medlem hr. Guldberg mente, at det kunne være på sin plads, at et særligt udvalg så på det. Jeg vil for min part gerne tiltræde, at det sker; men jeg skal ikke stille forslag derom. Det er umiddelbart indlysende, at forslaget efter sin karakter naturligt henvises til udvalget for forret-

ningsordenen, men jeg vil gerne henlede opmærksomheden på det forskningsfællesudvalg, som den højtærede undervisningsminister har bebudet nedsat.

I universitetets administrationsudvalgs betænkning fra 31. august 1964 udtaler udvalget sig netop om afholdelsen af lejlig-hedsvis kontaktkonferencer mellem medlemmerne af forskningsfællesudvalg og andre forskningsråd samt politikere og erhvervsfolk. Det er faktisk opgaver, der er sammenfaldende med dem, der er nævnt under punkt 4 i forslaget til folketingsbeslutning. Det vil altså være muligt for forskningsfællesudvalg at etablere møder af den karakter, der nævnes under punkt 4, og hvorved der kan opstå en gensidig orientering.

Nu er det klart, at det ikke kan være hovedopgaven for forskningsfællesudvalg at arrangere møder. Hovedopgaven må være at rådgive regeringen med hensyn til den prioritering, forskningsopgaverne skal have, og i forbindelse dermed må, som den højtærede formand udtalte, forskningsfællesudvalg fremskaffe oversigtsmateriale, der kan belyse, hvad der anvendes på forskningen. Der er jo forskningsbevillinger på budgetterne for 12 forskellige ministerier, og det er klart, at det kan knibe med at fastholde oversigten over udviklingen, når en sådan opdeling gør sig gældende.

Jeg tror, det vil være hensigtsmæssigt, at en væsentlig del af de opgaver, der omtales i det ærede medlems forslag, varetages af forskningsfællesudvalg og dets sekretariat. Det ville nok være betænkeligt, om man skulle anmode folketingets sekretariat om at være sekretariat for arbejdsudvalget, således som det ærede medlem foreslår det. Man må jo regne med, at der her vil kunne opstå præcedens.

Selv om forskningsopgaverne har en særlig placering i kraft af den utilgængelighed for lægmænd, forskningsproblemer uviser, er der dog en oplagt chance for, at andre områder vil blive bragt i søgelyset som værende egnede til at stille krav om etablering af en tilsvarende virksomhed som den, der her er tale om. Der er jo mange områder, hvor det må erkendes at folketinget kan trænge til en nærmere orientering udefra. Jeg tror, at forskningsfællesudvalg, sådan som man har tænkt sig det

[Helveg Petersen.]

i universitetsadministrationsudvalgets betænkning, er et velegnet organ til at tage sig af de krævende opgaver, der knytter sig til en formidling af kontaktvirksomheden. Der er et så enormt udbud af emner, der kan tages op, at man må foretage en udvælgelse. Det tror jeg forskningens fællesudvalg og sekretariat bedst kunne gøre, hvilket ikke hindrer, at der kan være en baggrund for ønsker om at opbygge en virksomhed af mere — må jeg sige det på den måde — spontan karakter mellem politikere og forskere.

Jeg tror, at der ud over det officielle kontaktarbejde, der kunne formidles af forskningens fællesudvalg, er brug for et mere uofficielt kontaktarbejde. Arbejdsmarkedet, der er tale om, er så stort, at der sagtens kan være plads for supplerende initiativer. Jeg mener, det er meget vigtigt, at man nu — enten det så bliver et almindeligt folketingsudvalg eller udvalget vedrørende forretningsordenen, der skal se på det — nærmere undersøger de opgaver, som forskningens fællesudvalg skal tage sig af, og så på den baggrund ser på, hvilket behov der i øvrigt måtte være. Og jeg vil da gerne sige, at skulle man i folketingsudvalget komme til den opfattelse, at man ikke kan tage noget skridt, sådan som det er foreslået af det ærede medlem, på det grundlag, at man instituerer 17 mands udvalget — og de betænkeligheder, man måtte nære dér, deler jeg fuldt ud — så mener jeg, at vi måtte kunne gå sammen, de folketingsmedlemmer, der måtte være særlig interesseret i disse problemer, for at drøfte, hvorledes man kunne opbygge mere private kontakter til videnskabsmændene og etablere et klubarbejde på et andet grundlag.

Jeg vil i hvert fald gerne følge denne sag med henblik på at finde frem til, om der kan opbygges andre former for dette samarbejde end netop den, som det ærede medlem her stiller forslag om.

Morten Lange: Som formand for og eneste medlem i øjeblikket endnu en kort stund af folketingets professorklub er jeg naturligvis ganske særlig interesseret i det initiativ, det ærede medlem hr. Knud Bro

og en lang række af hans partifæller har taget.

Det har i al den tid, jeg har været medlem af folketinget, gang på gang været mig til forundring, hvilke mærkelige delelinjer der er mellem videnskabsmænds indflydelse på kommissioner og meget andet arbejde, som regeringen tager initiativ til, og så disse udmærkede menneskers overordentlig sparsomme optræden her i huset. Når vi holder udvalgs møder, jeg ved ikke om hvor mange forskellige lovforslag, har vi en jævn strøm af repræsentanter for landmændene. Vi kender dem snart, vi ser dem jævnt hen, flere gange om året, og vi er glade for at se dem, og der kommer lignende grupper fra næsten alle andre befolkningslag, som sender deres sagkyndige repræsentanter ind for at give os et ord med på vejen. Det kan være pressionsgrupper, kan man kalde dem, det er også i sin orden; det kan være folk, der giver os vigtige oplysninger til behandlingen af lovforslag. Det kan somme tider være svært at se, hvad forskellen er. Men det har været for mig helt betegnende, at de sagkyndige, som vi har i stort tal her i landet, og hvis viden vi i vid udstrækning får forelagt i sammenkøbt form i kommissionsbetænkninger, ser vi meget sjældent her.

Hvis man vil have et helt storslået eksempel på, hvordan det går til, kan man erindre sig, at da vi diskuterede spørgsmålet om landbohøjskolen her for nogle år siden, så vi ikke så meget som en eneste landbohøjskoleprofessor inden for dørene i udvalget. Vi måtte selv gætte os til, hvordan landbohøjskolen passende skulle have det. Der kom i hvert fald ingen ind her og forklarede, hvad landbohøjskolen selv mente. Vi kunne selvfølgelig få nogle papirer frem gennem ministeriet, men det er ganske givet, at ingen anden gruppe i Danmark ville have været så afhængig af sit ministerium, som man var her.

Jeg tror, det er typisk. Det hører selvfølgelig sammen med den kendsgerning, at en meget stor del af vore videnskabsmænd samtidig er tjenestemænd. De har fornemmelsen af, at de har deres minister som ressource, og at det er den vej, de skal gå; at sætte sig i direkte kontakt med folketinget vil måske ligefrem være betænkeligt.

[Morten Lange.]

Her er givetvis et problem, vi må se at få løst på en eller anden måde. Vi har naturligvis en brugbar respekt for, at vi får det rigtige svar fra ministeren, men det er alligevel en omvej.

Det er helt klart, at forslaget i virkeligheden fører os ind på et problem, som er større end det, der lige netop er tænkt på; det fører os ind på hele spørgsmålet om vort udvalgsarbejde. Det er efter min opfattelse slet ikke tilstrækkeligt, hvis vi går det stykke vej, som forslaget afstikker, og får indrettet sådan en slags diskussionsklub, hvor vi kan snakke sammen om tingene — en diskussionsklub, som temmelig klart er specificeret til ikke at skulle have noget mandat og ikke at skulle tage nogen beslutninger, men som blot skulle formidle kontakt. Det er min opfattelse, at hvis vi nøjes med det og sætter en osteklokke ned over sådan en diskussionsklub, så har vi i hvert tilfælde kun nået en del af resultatet.

Hvis forslaget på en eller anden måde kunne føre til, at vi måske fik en bedre kontakt, ikke alene på den foreslåede måde, men også imellem mange andre af de udvalg, der bliver nedsat, og de forskellige sagkyndige, som hører hjemme i den videnskabelige kategori, så var sigtet langt bredere. Jeg tror imidlertid, dette igen fører til, at vi bliver nødt til at se på vort udvalgsarbejde som helhed, for det er på hele feltet dér, at vi har savnet en tilstrækkelig kontakt med en ganske stor og betydningsfuld gruppe af sagkyndige.

Jeg skal i meget vid udstrækning tilslutte mig det, det ærede medlem hr. Bomholt steg ned fra sin høje præsidiestol for at sige til os. Jeg tror, der er meget i det, men naturligvis er det ikke alene gjort med at ordne vort udvalgsarbejde om. Tilbage bliver, at det vil ikke klare kontaktproblemet, og derfor tror jeg, at det ærede medlem hr. Knud Bros forslag har noget liv i sig selv, som vi bliver nødt til at se på.

Men så bliver vi også nødt til at se på vanskelighederne. „Videnskabsmænd“ — det er jo blevet sådan en passende benævnelse, man stikker ud til folk, så de kan komme til at ligne de mennesker, der findes på annoncer for cigaretter og den slags i aviserne. Men det er faktisk en meget, meget vag afgrænsning af en gruppe.

Hvem er det egentlig, der er videnskabsmænd? Hvilke lønningsklasser omfatter det? Eller skal man være medlem af Videnskaberne Selskab for at kunne blive talt med? Hvordan skal man egentlig definere det? Vi kommer virkelig i meget, meget stor våde, når vi skal finde ud af, hvem vi i givet fald skulle sende små invitationskort ud til med sådan et pænt lille rødt mærke i hjørnet, som jo altid virker flatterende.

Jeg har en angst — jeg fik den inspireret yderligere ved at læse professor Holters kronik til professor Brandt Rehberg, hvor professoren så smukt refererede til: nå ja, så er vi her igen; videnskabens Tordenskjolds soldater var der igen. Vi kender det. Det er for mig et af problemerne.

Jeg kan godt se sigtet med forslaget. Jeg tror, det har en berettigelse, men betingelsen for, at vi kan komme videre, er, at man finder frem til en sådan levende form for kontakt, at det ikke er videnskabens Tordenskjolds soldater, man påkalder og tror, at man derigennem har nået noget. Det bliver en uhyre vanskelig opgave at løse. Måske vi i den sidste ende finder ud af, at det kan vi simpelt hen ikke. Vi kan jo ikke tage festsalen i benyttelse, hver gang vi skal have et møde af den art.

Jeg tror, vi skal se på forslaget, og jeg vil faktisk understrege, at vi bør være klar over, at vi skal dyrke 2 veje. Vi skal for det første se på forslaget ud fra dets meriter for at se på, om vi kan finde ud af at lave en sådan uformel kontakt. Og det kan såmænd godt ske, at det ender med, som det ærede medlem hr. Helveg Petersen sagde, at vi er nogle stykker, som i al stilfærdighed bliver enige om at invitere til sådan noget — vi kan vel nok låne et udvalgsværelse, hvis det kniber — og så er der ikke flere problemer i den sag.

Men forslaget har også et sigte til udvalget for forretningsordenen, for skal der blive noget ud af det, må det cleares den vej igennem også. Vi har for en gangs skyld at gøre med et område, hvor der er 2 veje, ad hvilke sagen kan kanaliseres. Jeg vil tilråde, at vi går dem begge. Jeg vil tilråde, at selve kernen i forslaget, spørgsmålet om kontakten og de mål, vi kan nå ad den vej, prøver vi at pløje igennem i et særligt, lille udvalg, og at man samtidig i forretningsordensudvalget prøver at se på, hvilke pro-

[Morten Lange.]

blemer der her rejser sig generelt. Jeg er helt sikker på, at ikke mindst for det ærede medlem hr. Knud Bros parti, men også for andre partier her i salen, vil det være udmærket, om man ved at få rejst og ved at prøve på at løse nogle af de problemer, der her kommer i betragtning, kunne få lidt mere klarsyn på, hvilke moderniseringer af dette tings arbejde der er højst nødvendige. Det, man peger på her, er kun en side af sagen: der er mange flere.

Jeg håber som sagt, at forslaget vil være et skridt i retning af en modernisering. Hvis det skulle være udkommet af det, så har det ærede medlem hr. Knud Bro med sit forslag måske oven i købet fået 2 gode resultater, og vi kan jo så håbe, at det bliver tilfældet.

Rimstad: Det er ikke så ofte, jeg på mit partis vegne har kunnet være enig med det ærede medlem hr. Bomholt. Derfor vil jeg gerne i dette tilfælde understrege, at der er en række af de synspunkter, som det ærede medlem i sit indlæg i denne sag udviklede, som vi kan dele. Det gælder først og fremmest det ærede medlems opfattelse af de praktiske muligheder for synkronisering af lovgiveres og af videnskabsmænds virke. Der er utvivlsomt et behov for en udveksling af tanker på dette sted, men om et udvalg, som det her foreslås, er den rigtige løsning, må vist undersøges nærmere.

Jeg har nøje gennemgået den fremsættelsestale til det foreliggende forslag, som det ærede medlem hr. Knud Bro gjorde os delagtig i den 4. marts i år. Jeg er ikke blevet så forfærdelig meget klogere ved gennemlæsningen, og specielt står det mig ikke klart, hvad den foreslåede udvalgs-kontakt mellem politikerne og netop videnskabsmændene kan bringe af resultater, som den enkelte politiker og den enkelte videnskabsmand under de i øjeblikket eksisterende betingelser ikke kan nå. Da det formodentlig ikke er tanken at skabe den seminarieprægede diskussionsklub, som ordføreren for forslagsstillerne selv advarer imod, har jeg ondt ved at se, hvilken øget aktivitet forslaget kan medføre, men det er jo muligt, at det her skorter mig på en anvendelig fantasi.

Vi har derfor ikke noget imod, at der gøres et forsøg, som forhåbentlig vil falde positivt ud.

Ordføreren for forslagsstillerne (Knud Bro): Jeg skal villigt indrømme, at da den højtærede formand steg ned fra sit sæde for at tage ordet i denne sag, følte jeg det efter disse vinterkolde dage her i huset, som om sommermilde vinde blæste. Men jeg må samtidig indrømme, at efterhånden som jeg hørte formandens gennemgang af de sager, man allerede havde drøftet i ministerierne, og de vanskeligheder, der kunne ligge, og da formanden til sidst nævnte dette, at regeringen er til hjælp for folketinget, da var mit hoved sunket næsten så dybt ned, som det kunne komme. Men jeg spurgte mig selv, om ikke formanden ville hjælpe tinget imod ministerierne, om ikke formanden netop ville gå i spidsen for os med hensyn til det krav, som rejses fra stadig større kredse af tinget, at netop folketinget skal have en selvstændig placering, en selvstændig og uafhængig placering over for ministerierne og over for ministrene. Jeg synes, formanden er for ydmyg på sin stillings vegne. Formanden skulle efter min beskedne opfattelse stramme det og sige: her er tinget, og dér er regeringen. Det er to faktorer, som hver skal have sin selvstændighed — og folketinget da først og fremmest sin.

Jeg er glad for, at formanden var så venlig over for ungdommens indtog her i tinget, hvis man kan betegne det som et indtog; men dér må jeg nu sige, at det er for stor en ære at gøre mig og dem, der har været med til at fremsætte forslaget, for det indeholder jo tanker, som er rejst af den højtærede tidligere statsminister, Viggo Kampmann, af Frøde Jakobsen, af det ærede medlem hr. Helveg Petersen og af fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft, der var formand for det udvalg, der i Euro-parådet og OECD sad og arbejdede med disse ting. Det er fremragende kræfter, det er værdifulde kendere af dette tings placering og arbejdsform, der har givet os inspiration til at gå bud med dette forslag.

Jeg skal ikke fremsætte mange yderligere kommentarer som motivering for det forslag, der ligger her. Vi ved alle, at videnskaben bestemmer mere og mere for os.

[Knud Bro.]

Vi ved, at mange videnskabsmænd længe har undret sig over, at folketinget ikke greb ind for at få en kontakt med denne videnskab, som på trods af vor viden og muligvis indsigt alligevel kommer til at bestemme for os. Men jeg vil alligevel gerne understrege, at ved udformningen af det forslag, der ligger her på bordet, er pennen ført med løs hånd; vi ønskede netop, at vi skulle tale om disse ting og lægge dem op, for noget sådant vil kun have ringe værdi, hvis nogle få trumfer det igennem over for andre. Derfor førte vi pennen med løs hånd, så vi kan tale om sagerne.

Men når Europarådet, når OECD og når Nordisk Råd tager disse sager op og anmoder folketinget, anmoder parlamenterne rundt omkring i landene, om at løse denne opgave og skaffe folketinget denne direkte information — jeg understreger: skarpt adskilt fra regeringens information — ja, når disse kræfter tager disse problemer op, og når vi har set den succes, det har haft i England og Sverige, efterhånden også i andre lande, så tror jeg, vi skal tænke os grundigt om, inden vi bliver enige om, at noget sådant kan vi sikkert godt undvære her i landet.

Det ærede medlem hr. Helveg Petersen var inde på det meget konkrete i det forslag, der her ligger på bordet, idet han så tydeligt i sit indlæg sagde: vi taler hver sit sprog. Det er netop det, vi gerne ville prøve at komme uden om ved at forsøge i hver fald at oversætte hinandens tanker.

Men når det ærede medlem hr. Helveg Petersen taler om forskningens fællesudvalg som en mulighed for at løse de problemer, der ligger omkring det forslag, vi her har stillet, vil jeg gerne sige: jeg ønsker den højtærede undervisningsminister alt muligt held og lykke med at ordne regeringens forhold til videnskaben og med at placere fællesudvalg og lignende; intet vil være mig kærere, end hvis ministeren var tryk ved at kunne sige, at disse sager var ordnet så godt, som de overhovedet kunne ordnes. Men jeg vil gerne i denne forbindelse citere, hvad der står i betænkning nr. 365 fra universitetsadministrationsudvalget om den højere undervisnings og forskningens administrative organisation. Der står på side 42:

„FFU placeres efter universitetsadministrationsudvalgets opfattelse mest hensigtsmæssigt under undervisningsministeriet, i nær tilslutning til dette ministeriums planlægningssektion.“

Og så vil jeg sige, at man kunne jo nok tænke sig, at ministeren, hvis han havde hold over sine sager, ikke ville informere os om noget, der direkte gik imod de planer, han eventuelt selv nærede.

Fællesudvalget skal være på indtil 15 medlemmer. Det ærede medlem hr. Morten Lange siger: er I ikke bange for, at det skal blive Tordenskjolds soldater? Dertil må svares, at man vel næppe i et så lille udvalg kan undgå at se en hel del af dem. Og endelig: medlemmerne foreslås beskikket af undervisningsministeren for perioder af f. eks. 3 år. Det er altså undervisningsministeriet, der er deres sekretariat, og det er samtidig ministeren, der beskikker dem. Det opfylder altså ikke den filosofi, der ligger i dette forslag, at folketinget skal have sine egne, ganske klare informationer.

Jeg skal ikke i øvrigt blande mig i ministerens dispositioner vedrørende opbygningen af hele regeringens forhold til videnskaben, men jeg vil alligevel have lov til at pege på, at da vi fik Danmarks teknisk-videnskabelige Forskningsråd og statens teknisk-videnskabelige fond, havde vi faktisk allerede løst den opgave, ministeren her lægger til os, og jeg spørger mig selv, om der overhovedet er fundament for at bygge oven på dette forskningsråd og denne videnskabsfond, idet jeg citerer de bestemmelser, der gælder for dette forskningsråd:

„Forskningsrådet har til opgave at følge den tekniske og dertil knyttede naturvidenskabelige og erhvervsøkonomiske forskning og uddannelse af forskere med henblik på at fremme og samordne den danske indsats på disse områder til gavn for samfundet og dets erhverv. Rådet skal virke rådgivende og initiativtagende over for regeringen og offentlige myndigheder og kan rådgive andre i det omfang, disse måtte ønske det.“

Her har vi faktisk alt det, ministeren nu foreslår, bortset fra at ministerens forslag dækker andre områder end netop de teknisk-naturvidenskabelige. Men det gør mit forslag ikke, højtærede minister, så der bliver ingen

[Knud Bro.]

karambolage mellem os på dette område.

Hvis jeg skulle blande mig i det videre sigte, skulle det bare være med at sige, at alle disse ting er noget, vi kan snakke om. Det ville være ukorrekt af folketinget at begynde at tage stilling til ministeriernes forslag eller ministeriernes opbygning af den videnskabelige kontakt.

Jeg vil blot sige, at det foreliggende forslag — det indrømmer jeg villigt, efter at jeg har hørt både det ærede medlem hr. Guldborg, det ærede medlem hr. Helveg Petersen og de ærede medlemmer hr. Morten Lange og hr. Rimstad — rummer visse svage træk; der er jo ikke tale om et organ, der kan træffe bestemmelser, som det er sagt, og meget andet kan siges om det. Men det giver mulighed for en kontakt, og dette er en mulighed for at komme til en forståelse med videnskaben, som vi mener bør forsøges.

Jeg takker for den megen velvilje og forståelse, der fra alle sider er kommet til orde i de udtalelser, der er fremsat om forslaget, og på det grundlag vil jeg gerne foreslå, at man nedsætter et 17 mands udvalg til at arbejde videre med tanken.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg havde egentlig ikke tænkt mig at tage ordet i denne debat. Jeg har opfattet forslaget, sådan som det er affattet, som en sag, skal vi sige mellem folketingets partier og videnskabsmændene, sådan som jeg også synes det kom meget klart til udtryk fra de foregående talere og i første række fra tingets højtærede formand gennem indlægget her.

Når jeg overhovedet beder om ordet, er det kun for at gøre den meget korte bemærkning, at jeg synes, det ærede medlem hr. Knud Bro bragte debatten sådan lidt ned fra, jeg synes da, jeg må have lov at sige de højder, hvori det ærede medlem før havde lagt den. Det var behageligt for en gangs skyld at høre en debat af den karakter her i tinget, men da det ærede medlem hr. Knud Bro fik ordet, udtalte han en masse om, hvad jeg skulle ville have sagt eller have gjort i denne sag, og jeg har jo altså, som det fremgik, ikke ytret mig. Men jeg er nødt til i hvert fald at rette et par af de værste misforståelser.

Det er absolut en misforståelse, at det skulle være regeringens forhold, der skulle ordnes via forskningens fællesudvalg. Det fremgår meget klart af den betænkning, det ærede medlem sidder med, og hvoraf han citerede noget på side 45. Hvis det ærede medlem nu havde gjort sig den ulejlighed at citere lidt længere ned ad samme side, fremgår det jo, at det er universitetsadministrationsudvalget — altså ikke undervisningsministeriet, men universitetsadministrationsudvalget — der udtaler sig. Jeg beder om tilladelse til et kort citat:

„Universitetsadministrationsudvalget udtaler sig endelig for afholdelse af lejlighedsvis møder mellem medlemmer af FFU, medlemmer af de forskellige forskningsråd og -fonde m. v. og repræsentanter for erhvervslivet og det politiske liv med henblik på drøftelse af aktuelle forskningsproblemer og forskningspolitiske spørgsmål.“

Det er altså universitetsadministrationsudvalget og videnskabsmændene deri, der ønsker at benytte dette organ også til lejlighedsvis møder med det politiske livs mænd.

Jeg tror, vi er enige om — sådan har jeg da opfattet det, at den bemærkning begribeligvis ikke dækker regeringen alene — så behøvede vi det i og for sig ikke, for vi har jo så mange muligheder, vi kan tage — men netop dækker folketinget. Jeg kan tilføje, at da vi i regeringen i februar måned tog principbeslutning om at oprette dette forskningens fællesudvalg, føjede vi en ting til, som ikke er indeholdt i universitetsadministrationsudvalgets betænkning, men som jeg mener er en rigtig tanke — det må vi selvfølgelig drøfte med fællesudvalget, når det nu kommer i arbejde — nemlig at dette forskningens fællesudvalg til folketinget skulle kunne afgive en beretning, der kunne danne grundlag for en egentlig forskningsdebat. Jeg føler, det er en af de ting, vi savner her i tinget. Vi har haft en dejlig lejlighed til det i dag, men vi savner en mulighed for en gang imellem at drøfte forskningsproblemer uden at have det knyttet til et lovforslag om en eller anden læreanstalt eller udbygning af en sådan, et finanslovforslag eller et forslag om en eller anden bevilling; vi savner en mulighed for simpelt hen at drøfte forskningens problemer mere i almindelighed netop

[Undervisningsministeren.]

i tinget. Det var det, der skulle kunne opnås ved et apparat som forskningens fællesudvalg, som vi nu ville skabe.

Det er altså universitetet og dets videnskabsmænds ønske, at der skulle være denne kontakt med det politiske livs mænd. Det vil først og fremmest sige dette tings valgte medlemmer, og derfor er det altså ikke bare noget med, at jeg skulle have tanker om, at regeringen skulle kunne klare sine forhold eller noget sådant. Det skyldes en total misforståelse.

Når det ærede medlem endelig taler om, at vi har jo apparatet i det teknisk-videnskabelige råd, må det ærede medlem da være klar over, at det teknisk-videnskabelige råd jo kun dækker en lille bitte del — ja, det er måske så meget sagt, skal vi sige en lille del af feltet. Jeg kan se, at det ærede medlem hr. Guldborg kommer med fingeren, jeg tager det „bitte“ i mig igen og siger en lille del af feltet. Det ærede medlem vil give mig ret i, at der er så mange andre vældige områder, der ikke er dækket, først og fremmest det felt, man desværre alt for ofte glemmer og det ærede medlem også glemte i skyndingen før, nemlig det humanistiske felt.

Vi kan tage lægevidenskaben, hvor forskningsrådene nu er under dannelse eller vel næsten er ved at gå i arbejde. Så vidt jeg ved — det kan det ærede medlem hr. Morten Lange bekræfte eller dementere — har man også inden for det naturvidenskabelige felt overvejelser om at gå i gang med forskningsråd, men jeg ved ikke, hvor langt man er fremme. Der er altså forskningsråd i gang på en række felter, men det er slet ikke det, der er tale om i forskningens fællesudvalg; der er tale om et organ, der kan hjælpe til at svare på det spørgsmål, det ærede medlem var inde på, nemlig: hvad koster forskningen, og hvilken rækkefølge skal den gennemføres i? Jeg kan føje til: hvilke midler er der allerede til rådighed, og alle disse ting, som i øvrigt

kan give os nogle af de kontaktflader, vi hidtil har savnet.

Om der herudover er brug for yderligere kontaktflader, mener jeg må være et spørgsmål mellem partierne her i tinget, udvalget for forretningsordenen, præsidiet — hvad ved jeg — og det var grunden til, at jeg ikke tog ordet, før det ærede medlem nødte mig til at rette nogle af disse misforståelser.

Guldborg: Selv om det måske er at bevæge sig lidt ud ad en tangent til forslaget, vil jeg også gerne udtrykke min interesse for de synspunkter, som kom frem, som måske mere vedrørte forskningens stilling, den omtale, der har været af forskningens fællesudvalg, og spørgsmålet om det teknisk-naturvidenskabelige forskningsråd, som jo er det eneste, der er oprettet og fungerer.

Når man nu kommer ind på disse ting, der i og for sig på en måde kan illustrere mit hovedsyn på det foreliggende forslag, vil jeg skønne, at af hele den videnskabelige sektor, som ingen af os kan definere, og som man derfor heller ikke kan tage procenter af — men lad os gøre det alligevel — er det måske 30 pct., der her er tale om. Bag dette ligger naturvidenskabelig-tekniske arbejdsområder, der vel dækkes af ca. 80 specialorganisationer, foreninger, der ofte har mellem 10 og 50 medlemmer, som altså er grupper, der hver for sig dyrker et speciale, som andre dårligt kan dyrke.

I samme øjeblik man laver et fællesråd, som vi nu har det på dette område, kræver man, at måske 15-20 mennesker skal give sig til at overveje og veje mod hinanden ideer — og her er det altså ofte ideer, der koster penge, så må man tage det med — der spreder sig over måske 100 felter, som intet har med hinanden at gøre og ofte er ganske inkommensurable.

Når jeg derfor har lyst til at komme med en bemærkning i tilknytning hertil, er det, fordi den højtærede undervisningsminister og også det ærede medlem hr. Helveg Petersen udtrykte glæde over tan-

[Guldberg.]

ken om forskningens fællesudvalg. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at advare. Det er allerede svært nok at holde sig på det saglige plan; når 10 eller 15 mennesker skal dække de 30 pct., jeg kender til. De forlader deres speciale, når de forsøger at gøre det. I det øjeblik man tænkte sig, at der på hele det videnskabelige område bygges et eller andet fælles op, bliver det i virkeligheden den helt almindelige sunde fornufts bedømmelse og afvejelse af specialsynspunkterne. Så er vi allerede et godt stykke på vej ind på det politiske plan — hvad jeg aldeles ikke har noget imod — men når man organiserer disse ting, må man gøre sig klart, at de er så forskellige og grænserne mellem dem så skarpe, at man i det øjeblik, man vil lave noget på tværs, allerede har frataget dem den specielle karakter, som er den objektive videnskab og den, man søgte kontakt med.

Helveg Petersen: Jeg synes, at det ærede medlem hr. Knud Bro kan være ganske godt tilfreds med den modtagelse, forslaget har fået. Det erkendes jo, at der er et problem, og jeg for min del interesserer mig meget for hele dette spørgsmål. Jeg har også ved lejlighed taget initiativer, der kan dokumentere det. Det, vi skal tage stilling til, er imidlertid, hvorvidt det foreliggende forslag er af en sådan karakter, at det løser problemerne. Det er uden videre klart — det tror jeg også det ærede medlem vil kunne se — at der til forslaget knytter sig mange tekniske og saglige spørgsmål, som det er nødvendigt at se meget grundigt på.

Når jeg nævnte forskningens fællesudvalg, gjorde jeg det, fordi jeg gerne ville nævne det arbejde, der nu skal tages op, og for at pege på det farlige i at etablere en overlapning. Vi skal jo passe på, at vi ikke opbygger en lang række institutioner med beslægtede opgaver. Vi har planlægningsrådet, og vi får forskningens fællesudvalg. Skulle der nu laves et organ med udgangspunkt i folketinget, kunne det jo godt blive svært at finde ud af, hvor grænserne mellem forskellige organers arbejdsområder går.

Hvad der også må erindres her, er, at det er et usædvanligt skridt, man tager, når man instituerer et 17 mands udvalg på

denne konkrete opgave. Man kan måske frygte, at det giver anledning til, at andre henvender sig for at få etableret et 17 mands udvalg til løsning af en bestemt opgave eller en kreds af opgaver.

Det ærede medlem hr. Guldberg vendte sig mod fællesudvalget og advarede mod det ud fra den betragtning, at det var umuligt at finde en kreds, der objektivt kunne råde. Jeg tror nok, det vil være muligt at finde en kreds af mennesker inden for videnskab og forskning, der vil kunne hæve sig ud over de snævre interesser og rådgive. Kendsgerningen er, at regering og folketing skal tage stilling til en lang række opgaver på dette område, og man må så kunne støtte sig til en sagkyndig vurdering af rækkefølgen. Når man stilles over for projekter, hvis saglige indhold man ikke kender, må man kunne støtte sig til en sagkundskab, der kan give værdifulde råd, og det anser jeg fællesudvalget som værende egnet til. Derfor tror jeg, det er en rigtig idé, at det etableres. Jeg mener i øvrigt, at vi i det udvalg, der nu foreslås nedsat, må kunne finde ud af, hvilke opgaver der måtte være, så man kunne sikre, at folketinget havde den fornødne information. Jeg ville nu nok tro, at det var bedre, om man instituerede dette samarbejde, om jeg så må sige, på mere lige fod med videnskaben, fra en kreds her i folketinget søgte kontakt med videnskabsmænd og så fandt ud af, hvordan dette samarbejde kunne bygges op. Tanken om at behandle problemet de to steder, i forretningsordensudvalget og i et særligt udvalg, kunne give os klaring på, hvilke veje vi skal følge.

Morten Lange: Jeg har på forhånd ikke nogen som helst tro på, at det udvalg, som den højtærede undervisningsminister nu snart forventes at ville nedsætte til en koordinering af forskningen, vil kunne hjælpe os i denne henseende. Jeg har som sagt i denne forbindelse ikke så forfærdelig megen tro på, at netop det udvalg hjælper os så forfærdelig meget. Det er ikke under diskussion her i øjeblikket, men så vidt jeg kan se, kan det ikke være stort andet end udvalget, der har prøvet på at få delt en stor tørv op i et antal mindre tørv af en vis passende størrelse, som de herrer, der sidder deri, nu har magt til. Det er også

[Morten Lange.]

en rimelig og fornuftig ting at gøre. Man skal bare ikke gøre det til mere, end det er. Man skal ikke tro, at man har et koordineret overblik over, hvad forskningen i de forskellige grene trænger til. At nå frem til det er en uhyre vanskelig opgave.

En af de ting, jeg gerne vil sige i denne debat, er, at der er moder i videnskaben, der er luner, der er konjunkturer, og der er tendenser. Videnskaben er ikke mere hellig end så mange andre erhverv. Den er underkastet de samme svagheder. De slår igennem også somme tider oppe i de højeste organer. Hvis „Tordenskjolds soldater“ i videnskaben synes, at moden er køn, slår den hurtigt igennem. Hvis de synes, den ikke er køn, slår den måske langsomt igennem. Det kan ikke være anderledes, for det er trods alt også mennesker, der har med videnskab at gøre, og de er behæftet med den slags fejl, mennesker har.

Selvfølge vil vi gøre vort bedste, men jeg tror egentlig, at hovedresultatet af denne debat burde blive noget, som ikke direkte ligger i forslagsstillernes motiv, men som vist alligevel er det vigtigste. Jeg håber, at det går op for de sagkyndige på forskellige områder, som med mere eller mindre ret karakteriseres som videnskabsmænd, at denne borg ikke er lukket for dem, heller ikke selv om de er tjenestemænd. Det kan ikke betragtes som desavouering af en ressortminister, hvis en eller anden videnskabsmand fra tid til anden synes, han vil give folketingsudvalget en oplysning. Det vil være klogt, fornuftigt og rigtigt af ham at gøre det. Det skulle gå meget mærkeligt, om han faldt i unåde ved det. I sidste ende er det den levende kontakt med videnskabens forskellige grene, det er kontakten med de folk, som er mest kompetente lige nøjagtigt til den specielle gren, som er af interesse — det er det, der giver livet. Det er også godt at have kontakt med det, jeg med en lidt grov betegnelse kalder videnskabens kommissionærer eller kommissærer, de er også vigtige at have kontakt med, men livet i forestillingen er dér, hvor man træffer afgørelserne, det er dem, som har det enkelte område under udvikling og når at få den direkte kontakt, og det sker i langt højere grad, når den

ene eller den anden konkrete sag brænder på. Hvordan det løses, ved heldigvis ingen; spontanitetsprincippet er i den forbindelse overordentlig godt. Jeg tror ikke, det løses ved lovforslag eller noget i den retning, men jeg vil understrege, fordi jeg synes, det er nødvendigt og ønskeligt, at jeg håber, at en større mængde sagkyndige, end det hidtil har været tilfældet, vil finde vejen herind for at give os gode råd på vor lovgivningsvej. I mange tilfælde vil vi kunne have overordentlig god brug for dem, i andre tilfælde kan vi godt give folk et høfligt svar endda. Jeg tror nok, vi vil have betydeligt udbytte af en sådan løsning ad udvalgsvejen. Jeg er ikke træt af at se de samme delegationer år efter år, men det kunne være hyggeligt at se nogle andre også.

Ordføreren for forslagsstillerne (Knud Bro): Jeg vil gerne understrege det, det ærede medlem hr. Helveg Petersen sagde om, at der i det foreliggende forslag ikke ligger nogen endelig løsning. Nu må vi prøve at sætte os sammen og se at finde ud af, hvorledes vi kan komme videre med det. Ingen af os kan alene overskue det, men sammen tror jeg vi kan finde en god løsning.

Jeg vil gerne sige alle ordførerne en hjertelig tak for den positive måde, de har modtaget disse tanker på, og jeg takker også for den i dette ords bedste betydning kritiske måde, vi har drøftet disse ting på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Bomholt: Jeg har forstået, at det er den fremherskende anskuelse, at man vil foretrække at nedsætte et 17 mands udvalg og gennem dette udvalg få kontakt med forretningsordensudvalget.

Jeg skal derfor foreslå, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse [af Gunhild Due m. fl.].

Lovforslaget (nr. 102) findes i tillæg A. sp. 1281, fremsættelsen i tidenden sp. 2613.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Handelsministeren (Lars P. Jensen): Det forslag til ændring af konkurrenceloven, som fremsattes i folketingsåret 1957-58, indeholdt, som det fremgår af bemærkningerne til det foreliggende lovforslag, en bestemmelse om forbud mod reklamebortlodning. Herudover indeholdt lovforslaget enkelte mere teknisk betonedede ændringer i loven. Bortlodningsforbuddet vandt dengang ikke fornøden tilslutning i folketinget, idet de problemer, der knytter sig til et sådant forbud, ikke fandtes tilstrækkeligt belyst, og lovforslaget blev ikke færdigbehandlet i folketingsåret 1957-58.

Da lovforslaget blev genfremsat i folketingsåret 1958-59, var bestemmelsen om bortlodningsforbud udgået, som det rigtigt bemærkes i fremsættelsen af dette lovforslag. Den daværende handelsminister meddelte det udvalg, der blev nedsat til behandling af det genfremsatte lovforslag, at konkurrenceloven i sin helhed ville blive taget op til revision i et udvalg med repræsentanter for de interesserede parter, hvor bortlodningsspørgsmålet ville blive undersøgt. Det genfremsatte lovforslag, der som nævnt ikke indeholdt nogen bestemmelse om bortlodningsforbud, blev herefter vedtaget.

I januar 1959 nedsattes herefter et udvalg, som fik til opgave at gennemgå loven om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, og udvalget fik især til opgave at undersøge, om loven under hensyntagen til den skete udvikling i konkurrenceforholdene og herunder især omfanget af og formen for de senere års præmiekonkurrencer fortsat fuldt ud opfylder de krav, erhvervslivet og forbrugerne må stille til en lovgivning til fremme af lige og sund konkurrence. Udvalget blev sammensat af repræsentanter for erhvervs- og forbrugerorganisationer og de nærmest interesserede myndigheder, og efter beslutning på det nordiske justitsministermøde i Stockholm i 1959 blev der

indledt et samarbejde mellem det danske konkurrencelovsudvalg og de udvalg, der var nedsat i Finland, Norge og Sverige.

Det er oplyst for mig, at det danske udvalgs arbejde kan forventes afsluttet i løbet af den kommende sommer. Jeg er endvidere bekendt med, at udvalget har gjort bl. a. bortlodningsproblemerne til genstand for undersøgelser og drøftelser, men da udvalget endnu ikke har afgivet betænkning, er det ikke nu muligt at sige noget om, hvilket resultat udvalget kommer til på dette specielle område. Da der imidlertid inden længe kan ventes betænkning fra udvalget, som netop er nedsat med henblik på bl. a. de problemer, det foreliggende lovforslag tager sigte på, må jeg finde det rigtigst, at et lovgivningsinitiativ på dette område afventer afslutningen af udvalgsarbejdet, således at folketinget har det fornødne grundlag for at tage stilling til dette og andre konkurrencelovsproblemer.

Ordføreren for forslagsstillerne (Gunhild Due): Ja, det kan egentlig lyde rimeligt at afvente denne betænkning fra udvalget, som blev nedsat i 1959. Jeg var ikke klar over, at den ville komme her i sommer, så havde vi måske nok ventet med vort forslag. Imidlertid kan man nok have en mistanke om, at betænkningen vil forholde sig valent eller henholdende til dette problem med reklamelotterierne, og jeg mener, det er en så helt væsentlig ting, fordi det også har taget et meget, meget større omfang end i 1958, da der første gang var fremsat forslag om det. Jeg vil derfor fastholde mit lovforslag. Jeg synes ikke, problemerne, hvis man vil se dem fra forbrugerside — og det vil jeg meget gerne — er så vanskelige, at vi ikke godt kan vedtage dette lovforslag om forbud mod reklamelotteri.

Disse lotterier har i den grad taget overhånd. Man kan i dag næsten ikke købe selv de mest dagligdags varer såsom vaskepulver, sæbe, eller hvad det nu kan være, uden samtidig at blive indehaver af diverse spillebrikker og opfordringer til at deltage i et eller andet lotteri. Sidste skud på stammen er mig bekendt, at man nu også kan sende låg til konservesdåser ind og vinde biler på dem. Man kan f. eks. også finde sig selv sidde og gumle på et stykke pap, som har forputtet sig i en pakke kiks, og det kan man